

๗.

การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องความดีในปรัชญาจีนสมัยโบราณ

นางมาลี ศรีเพชรภูมิ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาปรัชญา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2526

ISBN 974-561-774-1

011175

i 15710865

An Analytical Study of the Concept of Goodness
in Ancient Chinese Philosophy

Mrs. Malee Sipechpoom

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Philosophy

Graduate School

Chulalongkorn University

1983

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องความดีในปรัชญาจีนสมัยโบราณ

โดย

นางมาลี ศรีเพชรภูมิ

ภาควิชา

ปรัชญา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิจิตร เกตวิศิษฐ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

สุประคิษฐ์ บุณาค

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประคิษฐ์ บุณาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

กีรติ บุญเจือ

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ กีรติ บุญเจือ)

สุนทร ผนังี

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุนทร ผนังี)

วิจิตร เกตวิศิษฐ์

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ วิจิตร เกตวิศิษฐ์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาเชิงวิเคราะห์ เรื่องความดีในปรัชญาจีนสมัยโบราณ
ชื่อนิสิต นางมาลี ศรีเพชรภูมิ
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิจิตร เกศวิสิษฐ์
ภาควิชา ปรัชญา
ปีการศึกษา 2525

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงวิเคราะห์ เรื่องความดีในปรัชญาจีนโบราณนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อให้ทราบว่านักปรัชญาจีนโบราณทั้งหลายมีทัศนะเรื่องความดีอย่างไร มีพื้นฐานหรือแรงจูงใจอะไรบ้าง ที่ทำให้นักปรัชญาแต่ละท่านเสนอแนวความคิดเรื่องความดี ความคิดของแต่ละลัทธิขงเบ้ง และสอดคล้องกันอย่างไรหรือไม่

ผลที่ได้รับจากการศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องนี้ทำให้ได้ทราบว่า สาเหตุที่ทำให้นักปรัชญาจีนโบราณเหล่านี้เสนอแนวความคิดของตนนั้นคือ สภาพการณ์ที่สืบสวนวายุของสังคมจีนที่แบ่งแยกกันออกเป็นรัฐเล็กรัฐน้อย และแย่งชิงอำนาจความเป็นใหญ่กันด้วยการสู้รบตลอดเวลา สังคมไม่สงบสุข นักปรัชญาเหล่านี้จึงมีแนวคิดร่วมกันคือต้องการสร้างสังคมอุดมคติขึ้นมาให้จึงได้ตั้งนัยการเข้าถึงสังคมอุดมคติจึงเป็นเป้าหมายร่วมที่สอดคล้องกันของนักปรัชญาทั้งหลาย แต่เนื่องจากนักปรัชญาแต่ละท่านมีความเป็นตัวของตัวเองจึงเสนอทฤษฎีของตนออกมาอย่างอิสระ วิธีการไปสู่เป้าหมายที่นักปรัชญาเหล่านั้นเสนอจึงมีทั้งสอดคล้องกัน แตกต่างกัน และขัดแย้งกัน ในการศึกษาเรื่องนี้พอสรุปแนวความคิดเรื่องความดีของปรัชญาจีนโบราณเป็น 3 ลัทธิ ซึ่งมีลักษณะเด่นของแต่ละลัทธิ คือ

1. มนุษยนิยม ซึ่งได้แก่แนวความคิดที่มุ่งปรับปรุงบุคคลที่ประกอบกันเป็นสังคมให้เป็นคนดีทั้งหมด แล้วจะถึงสังคมอุดมคติได้ ซึ่งได้แก่ความคิดของนักปรัชญาลัทธิขงเบ้งเป็นส่วนใหญ หลักคำสอนสำคัญคือการมีมนุษยธรรม (ยืน) การมีจิตใจบริสุทธิ์ซื่อสัตย์ และปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละคนในสังคมตามตำแหน่งหน้าที่ที่มีอยู่ในสังคมอย่างดีที่สุด สำหรับลัทธิอื่นที่มีความดีได้เป็นเพียงอภิปรัชญาที่อยู่ภายนอก แต่ความดีก็ดูได้ เห็นได้จาก การปฏิบัติตนของคนดีทั้งหลายที่เคยมีมาแล้วในอดีต เช่น

กษัตริย์นักปราชญ์โบราณเป็นต้น ตลอดจนสังคมอุดมคติก็เคยมีปรากฏมาแล้วในอดีตเช่นกัน การที่คน
 จะมีความดีอยู่ในตัวเองได้ก็โดยคุณแบบอย่างคนดีในอดีต แล้วฝึกอบรมตนเองไปตามแนวนั้น การที่คน
 ดีจะดีถึงที่สุดหรือไม่นักสามารถตรวจสอบได้ โดยใช้คนดีในอดีตเป็นมาตรฐาน หรือเครื่องวัด แนว
 ความคิดหลักของลัทธินี้ก็คือ ให้ทุกคนในสังคมช่วยกันสร้างสังคมที่ดีเหมือนอย่างเช่นสังคมโบราณที่
 กษัตริย์นักปราชญ์ เช่น พระเจ้าเยาและพระเจ้าซุน ได้ประสบผลสำเร็จมาแล้ว

สำหรับมอจิวแม้มิได้เป็นนักปราชญ์ในลัทธิขงจื้อ แต่ก็มีแนวความคิดเช่นเดียวกันคือ
 สนับสนุนยกย่องว่าสังคมโบราณนั้นเป็นสังคมอุดมคติ แต่มีความคิดที่แย้งกับลัทธิขงจื้อคือมอจิวสนับสนุน
 สนับสนุนความรักสากล ส่วนลัทธิขงจื้อไม่ไกลกว่าถึงเรื่องนี้ไฉนเลย

2. ธรรมชาตินิยม ความคิดเห็นของนักปรัชญาลัทธินี้เน้นความเรียบง่ายและเป็นไปตาม
 กฎตายตัวของธรรมชาติคือลัทธิเต๋า ซึ่งแนวความคิดเรื่องความดีนั้นลัทธินี้สอนไว้ว่าความดีที่แท้จริงก็
 คือวิถีทางของธรรมชาตินั่นเอง หลักปฏิบัติที่มนุษย์ที่ควรทำคือปฏิบัติตามหลัก หู หเวย คือการไม่
 กระทบอะไรที่ขัดกับการดำเนินไปของธรรมชาติ ความซื่อคือการพยายามที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงธรรม
 ชาติ ดังนั้นการสร้างอารยธรรม วัฒนธรรม และความเจริญทั้งหลายที่มนุษย์ได้สร้างสมกันมาตลอด
 ระยะเวลาอันยาวนานในประวัติศาสตร์ ไม่ใช่สิ่งที่ควรทำ เพราะเป็นการทำลายสภาพที่ตั้งงามของ
 ธรรมชาติให้สูญเสียไป ความดีของลัทธินี้จึงแย้งกับแนวความคิดของฝ่ายมนุษยนิยมและ ลัทธินี้ถือว่า
 ไม่มีมาตรฐานใดที่ใคร จะสามารถเป็นผู้กำหนดให้เป็นอย่างเดียวกัน และนำไปใช้กับธรรมชาติทุกสิ่ง
 ได้ ที่มนุษย์บัญญัติขึ้นตามลัทธิขงจื้อจึงไม่ถูกต้อง ก็จึงคือการ เป็นไปตามกฎในธรรมชาติของแต่ละสิ่ง
 การที่มนุษย์คนใดพยายามแก้ไขธรรมชาติเพื่อสนองความปรารถนาของตนจึงไม่จักเป็นมนุษย์ที่ดี
 มนุษย์ที่ดีคือมนุษย์ที่พยายามปรับปรุงตนเองให้เข้ากับกฎธรรมชาติ สังคมอุดมคติคือสังคมที่มนุษย์อยู่
 ร่วมกันตามสภาพดั้งเดิมของธรรมชาติ ไม่ต้องมีผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง หรือถ้าหากจำเป็นต้องมี
 ก็จะต้องอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ไม่มีการกดขี่ข่มเหงเอารัดเอาเปรียบกันแต่ประการใดทั้งสิ้นไม่ใช่เครื่อง
 มือใดๆเพื่อประหัตประหารซึ่งกันและกันเพื่อแย่งความเป็นใหญ่กันเลย

3. นิติธรรมนิยม ใต้แก่นแนวความคิดของนักปรัชญาฝ่ายนิติธรรม เช่น ฮันฉีจื่อ ที่เห็น
 ว่าการใช้กฎหมายอย่างถูกต้องเท่านั้นสังคมอุดมคติจึงจะเกิดขึ้นได้ การจะรอให้คนทำดีได้เอง

คำสั่งสอนของลัทธิขงจื้อเป็นเรื่องยากมากเพราะคนมีแนวโน้มที่จะทำชั่วมากกว่าทำดี จึงทำให้สังคมวุ่นวาย แต่ถ้ามองกฎหมายที่ถูกตั้งคือมีบทลงโทษรุนแรงแก่ผู้ฝ่าฝืน และให้รางวัลตอบแทนอย่างงามแก่ผู้ปฏิบัติตามก็จะทำให้คนในสังคมไม่กล้าทำผิดและพยายามทำดี คือ ทำตามกฎหมายและไม่สนับสนุนให้กลับไปใช้ชีวิตอย่างที่เป็นมาแล้วในอดีต เพราะสถานการณ์บ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไปแล้ว การกลับไปสู่อุดมคติจึงเป็นเรื่องเพ้อฝันที่ไม่มีทางจะเป็นไปได้ และการที่ให้คนปล่อยตัวไปตามธรรมชาติอย่างเช่นลัทธิเต๋าสอนก็ไม่มีทางทำได้ เพราะมนุษย์ได้เปลี่ยนแปลงธรรมชาติจนไม่อาจคืนสู่สภาพเดิมได้แล้ว สำหรับลัทธินี้ความดีหรือการเป็นคนดีไม่ใช่เรื่องสำคัญในการสร้างสังคม กฎหมายที่มีบทบังคับแน่นอนตายตัวให้ความยุติธรรมแก่ทุกคนเท่านั้นจึงเป็นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับชนชั้นปกครองที่จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือนำสังคมไปสู่สังคมอุดมคติได้

สรุป ถึงแม้ว่าแต่ละลัทธิจะมีความเห็นในวิธีการไปสู่เป้าหมายคือสังคมอุดมคติแตกต่างกันก็ตาม แต่ชาวจีนก็ได้รับแนวความคิดของทุกฝ่าย และเลือกเฉพาะคำสอนที่ตนพอใจนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน แต่เป็นที่ยอมรับกันว่าคำสอนของแต่ละลัทธิไม่สามารถสร้างสังคมอุดมคติขึ้นมาจริงๆได้เลย

ศูนย์วิทยพัชรากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title An Analytical Study of the Concept of Goodness
 in Ancient Chinese Philosophy

Name Mrs. Malce Sipechpoom

Thesis Advisor Assist Professor Vichitr Kerdvisit

Department Philosophy

Academic Year 1982

Abstract

This analytical study of "The Concept of Goodness" in Ancient Chinese Philosophy is intended:

1. To show the attitudes of the various philosophers towards "the concept of goodness".
2. To examine the inspirational background which was responsible for producing these ideas.
3. To consider the similarities and differences of opinion which exist among the various schools.

The results of this analytical study show that it was the social turmoil and perpetual state of war which existed in Ancient China that largely determined the ideas of the philosophers. At that time China was divided into small, separate states which were constantly vying with each other for power - the consequent lack of peace and stability inspired a common goal among philosophers: namely, the creation of an Ideal Society.

However, since each philosopher was free to develop and express his own individual ideas, the manner in which this "common goal" would be attained reflects their independence of thought. The various ideas on how

to create an Ideal Society thus match on some points, differ on others and are contradictory on others again.

Nonetheless, it is possible to summarise the various ideas. The ideas on "the concept of goodness" of the Ancient Chinese philosophers can be seen to fall into three schools which have the following main characteristics :

1. Humanism

The main idea in Humanism is to "improve" all the individual who comprise the society - to make these individuals "virtuous". It is believed that in this way the Ideal Society itself can be achieved.

The most important philosophers of this school are Confucians. Their main teaching is that people should be humanitarian and honest and that each person should accept his own particular responsibilities and duties and live up to them.

For this school, "goodness" is not only something objective, existing "out there" - it can also be seen. One can see "goodness" through the examples of virtuous men who have lived in the past (for example, in the lives of the Philosopher-Kings of the past) Further, they believe that the Ideal Society has already existed - in the past.

To become a virtuous person one has to follow the example of virtuous people of the past and one has to practice their ways.

In order to judge whether or not a person in the present is virtuous, we have to compare that person to the virtuous men of the past. (This means that these "past persons" have established the standard of virtue against which all other people can be assessed.)

So the main idea of this school is that all the individuals who

9

make up the society should help to build a virtuous society - the same sort of society which the Ancient Chinese Philosopher-Kings Yao and Shun successfully built.

NB One important philosopher who doesn't belong to the Confucians but who nevertheless had the same sort of ideas is Mo, Tzu . He also praised ancient society as being the "Ideal Society" - however, he had one idea which did not coincide with those of the Confucians: Mo Tzu advocated "universal love" whereas the Confucians do not even mention this.

2. Naturalism

It is Taoism that advocates a simple way of life and the natural order of things.

This school's idea of goodness emphasised that goodness is to be found in nature and that virtuous people should follow the principle of Wu-Wei ie they should not do anything which is opposite to the way of nature. Evil is seen as being any attempt to interfere with nature. Hence the development of civilization, culture and affluence (in the pursuit of which Man has been engaged since the beginning of history) are not the goals which should have been sought - the reason being that these things corrupt the beauty and goodness of nature.

Hence the concept of goodness in this school is different from the concept of goodness in Humanism - especially as far as the building of civilization is concerned.

A man who attempts to change nature in order to satisfy his own desire is not regarded as a good human being. A good man is one who attempts to unite himself with nature. The Ideal Society is one in which people live together in a natural, primitive environment.

It is not essential to have a "ruler" and "ruled" , but if this is deemed to be necessary then the "ruler" and "ruled" should live together in peace - without oppression and without exploitation.

The way of life should be simple - with no weapons to be used as a mean of gaining power.

3. Traditionalism.

The philosophers of this school, such as Man-Fei-Tzu believe that the Ideal Society can only be realised through Law.

They believe that it is unrealistic to rely on people being virtuous voluntarily (as in the teachings of the Confucians) - this is because people have an inclination to do bad things rather than good things, which in turn causes disorder and turmoil in society.

However, if there are "good" laws (ie. just and effective laws) with harsh penalties for offenders and attractive rewards for those who abide by the law, then people in society would be "dis-suaved" from breaking the law and would be inclined instead to behave as model citizens.

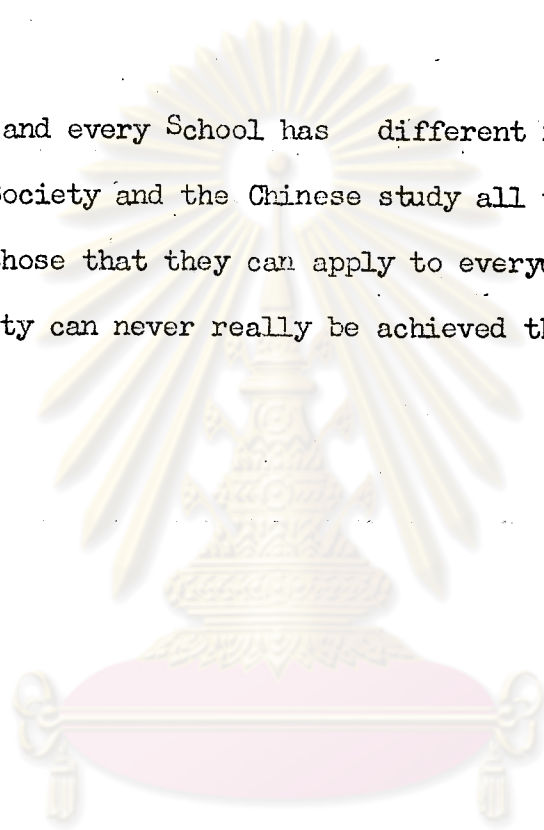
This school of thought does not accept that people should return to a way-of-life as lived by their fore-fathers - this is because society itself has experienced a lot of changes. This school argues that to believe that it is possible to revive the past is just a phantasy - it would be impossible to do this. They also argue that to ask people live a simple life - as Taoism recommends - is impossible because human beings have chanced to such an extent that they can no longer return to their original state.

Hence goodness - or being of good person - is not important for this School. It is good, strong, effective laws - which provide justice

for everyone - that are the best means which a ruler can employ in order to achieve the Ideal Society.

Conclusion

Although each and every School has different means of achieving the goal of the Ideal Society and the Chinese study all these ideas - they choose to act on only those that they can apply to everyday life. This is because the Ideal Society can never really be achieved through these teachings.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กติกกรมประกาศ

วิทยานิพนธ์สำเร็จลงได้รวดเร็ว เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากหลายท่าน คือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิจิตร เกิดวิศิษฐ์ อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ได้กรุณาแนะนำ
และตรวจแก้ไขให้ควยชั้นตัวอย่างสูง

รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร ณ รั้งนี้ ได้กรุณาตรวจสอบความถูกต้องและเสนอ
แนะความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้เป็นอย่างมาก

คุณเนืองน้อย มุขยเนตร ได้ให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการใช้ภาษาอังกฤษในงาน
วิจัยเป็นอย่างดี

ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับเป็นอย่างมาก จึงขอกราบขอบพระคุณ และ
ขอบคุณทุกท่านที่กล่าวนามข้างต้นไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทที่ ๑	
บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์และขอบเขตของการศึกษา	1
วิธีดำเนินการศึกษา	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	2
บทที่ 2 กำเนิดปรัชญาจีนโบราณ	3
ลักษณะทั่วไปของปรัชญาจีนโบราณ	3
กำเนิดปรัชญาจีน	3
แบบอย่างของสังคมที่นักปรัชญาจีนโบราณเสนอเป็นแนวพัฒนาประเทศ	4
ปรัชญาที่สนับสนุนสังคมสมัยกษัตริย์นักปราชญ์โบราณ	5
นักปราชญ์ที่ไม่เห็นด้วยกับการใช้สังคมโบราณเป็นแนวทางหรืออุดมคติของสังคมปัจจุบัน	14
บทที่ 3 ความคิดตามทัศนะของนักปรัชญาจีนฝ่ายมนุษยนิยม	18
ขงจื้อ	18
เมงจื้อ	33
ซุนจื้อ	45
มอจื้อ	52
บทที่ 4 ความดีในปรัชญาฝ่ายธรรมชาตินิยม	59
เหลาจื้อ	59
จางจื้อ	74
หยางจื้อ	89

	หน้า
บทที่ 5 ความดีในทัศนะของปรัชญานิติธรรมนิยม	94
ประวัติความเป็นมาของความคิดเรื่องนิตินิยม	95
หลักการขั้นมูลฐานของปรัชญานิติธรรมนิยม	97
กฎหมายเป็นแกนกลางของสังคม	98
หลักการลงโทษและการให้รางวัล	101
ทัศนะเรื่องการปกครองที่ดี	102
บุคคลที่สังคมไม่ต้องการหาจำพวก	106
สังคมอุดมคติของอันไฝ่จื้อ	107
ความล้มเหลวของการปกครองแบบนิติธรรมนิยม	107
บทที่ 6 ขอสรุปและประเมินผล	110
บรรณานุกรม	114
ประวัติ	116

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย